

Sygn. akt III KK 273/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Jan Bogdan Rychlicki

Protokolant Teresa Jarosławska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Krzysztofa Parchimowicza,
w sprawie **M. T.**

skazanego z art. 228 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 27 marca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 15 marca 2012 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R.

z dnia 11 października 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia
o środku karnym (pkt I) i w tym zakresie sprawę przekazuje do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. do
postępowania odwoławczego.**

UZASADNIENIE

M. T. stanął pod zarzutem tego, że:

I – w okresie 25 – 28 grudnia 2000r. w M. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w związku z pełnieniem funkcji Ordynatora Oddziału Położniczo – Ginekologicznego Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej przyjął od K. C. korzyść majątkową w postaci 200 zł.

tj. popełnienia czynu z art. 228§1 k.k.;

II – w dniu 2 listopada 2005r. w M. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w związku z pełnieniem funkcji Ordynatora Oddziału Położniczo – Ginekologicznego Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej przyjął od W. T. korzyść majątkową w postaci 500 zł.

tj. popełnienia czynu z art. 228§1 k.k.;

III – w dniu 20 stycznia 2009r. w M. działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w związku z pełnieniem funkcji Ordynatora Oddziału Położniczo – Ginekologicznego Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej przyjął od K. Ł. korzyść majątkową w postaci 200 zł.

tj. popełnienia czynu z art. 228§1 k.k.

Sąd Rejonowy w R. wyrokiem z dnia 11 października 2011r. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzuconych mu czynów i skazał go za każdy z nich na kary po 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz po 50 stawek dziennych grzywny przyjmując każdą z nich za równoważną kwocie 40 zł. Jednostkowe kary pozbawienia wolności i grzywny połączono karą łączną roku pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda. Wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 2 lata.

Na podstawie art. 45§1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego przepadek korzyści majątkowej w kwocie 900 zł.

Wyrok zaskarżony został apelacją obrońcy oskarżonego, w której podniesiono zarzuty:

- rażącego naruszenia prawa procesowego, mianowicie art. 2§2 k.p.k., art. 5§2 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k.,
- błędu w ustaleniach faktycznych.

Wskazując na powyższe, obrona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od stawianych mu zarzutów.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 15 marca 2012r. w sprawie XI Ka 33/12 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił rozstrzygnięcie zapadłe na podst. art. 45§1 k.k., a w pozostałej części wyrok Sądu Rejonowego utrzymał w mocy.

Orzeczenie to zaskarżone zostało w zakresie dotyczącym wymiaru kary, na niekorzyść skazanego, kasacją wniesioną w dniu 26 lipca 2012r. przez Prokuratora Generalnego. W skardze podniesiono zarzut:

- rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 45§1 k.k. polegającego na błędnym uznaniu, iż orzeczenie tytułem środka karnego obligatoryjnego przepadku równowartości korzyści majątkowej odniesionej przez M. T. w wyniku popełnienia przestępstw przypisanych mu w pkt II i III wyroku Sądu Rejonowego wymaga władania przez sprawcę w chwili orzekania równowartości takiej korzyści majątkowej bądź też pozostawaniem jej w zakresie faktycznego władztwa organów prowadzących postępowanie karne, co w konsekwencji skutkowało, w wyniku zmiany wyroku, niezasadnym odstąpieniem od orzeczenia przewidzianego w tym przepisie obligatoryjnego zasądzenia wobec oskarżonego przepadku równowartości osiągniętej korzyści majątkowej w kwocie 700 zł.

Podnosząc powyższe, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja wniesiona przez Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna.

Sąd Okręgowy dokonując zmiany wyroku Sądu I – instancji miał rację tylko w jednym, bezsprzecznie art. 45§1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w czasie popełnienia pierwszego z przypisanych skazanemu przestępstw, nie dawał podstawy do orzeczenia środka karnego przepadku korzyści majątkowej, w innej sytuacji, niż skazanie, o którym mowa w art. 65 k.k. (działanie w zorganizowanej grupie przestępczej lub ustalenie, że skazany uczynił sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu). Zmiana brzmienia art. 45 k.k. rozszerzająca penalizację, nastąpiła dopiero z dniem 4 lutego 2001r. – ustawa z dnia 9 września 2000r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawy o zamówieniach publicznych oraz ustawy - Prawo bankowe (Dz. U. Nr 93, poz.1027). Czyn zarzucony

skazanemu w pkt I, popełniony został w dniu 28 grudnia 2000r. i nie przyjęto, aby popełniono go w warunkach art. 65 k.k. W tym zakresie błędne rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego słusznie zmieniono.

Powyższego nie można jednak już odnieść do pozostałego zakresu zmian dokonanych przez Sąd Odwoławczy. Zmiany te zostały uzasadnione w sposób niezrozumiały i na ile można odczytać intencje Sądu Okręgowego, oparto je na wadliwej wykładni prawa.

Środek karny przepadku z art. 39 pkt 4 k.k. ma swoje dwie postacie ustawowe – przepadku przedmiotów (art. 44 k.k.) i korzyści majątkowej (art. 45 k.k.). Możliwe jest też orzeczenie równowartości obu powyższych. W pierwszej z wymienionych postaci środek ten ukierunkowany jest na pozbawienie sprawcy przedmiotów uzyskanych w wyniku popełnienia czynu zabronionego, a więc owoców przestępstwa oraz narzędzi służących lub przeznaczonych do jego popełnienia. Przez korzyść majątkową natomiast rozumieć należy przysporzenie aktywów lub zmniejszenie pasywów, jakie sprawca osiągnął w wyniku popełnienia przestępstwa.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy przypomnieć należy, że w wyniku popełnienia przypisanych mu w pkt II i III przestępstw, skazany uzyskał pieniądze w kwocie 700 zł. Pieniądze te zatem, były zarazem, z jednej strony przedmiotami pochodzącymi z przestępstwa, jak i realną korzyścią majątkową. Jednocześnie pieniądź, z istoty swojej, ma cechy zarówno rzeczy oznaczonej co do tożsamości – o ile mówimy o indywidualnie określonych banknotach o zidentyfikowanych numerach seryjnych, jak i rzeczy oznaczonej co do gatunku – gdy znany jest tylko rodzaj waluty, nominał, ilość sztuk, czy łączna kwota.

Bezspornie, orzeczenie przepadku pieniędzy w oparciu o art. 44§1 k.k. możliwe będzie tylko wówczas, gdy zachowają one cechę oznaczenia co do tożsamości. Sytuacja taka będzie miała miejsce na przykład, gdy sprawca zostanie ujęty na gorącym uczynku popełniania przestępstwa lub bezpośrednio potem i będzie dysponował pieniędzmi pochodzącymi z przestępstwa, które następnie, w postaci konkretnych banknotów, zostaną zabezpieczone jako dowód rzeczowy. Stosunkowo rzadki będzie też przypadek równowartości korzyści majątkowej, bo zasadniczo ograniczy się on do sytuacji, gdy uzyskana korzyść nie będzie miała charakteru materialnego – przykładowo może polegać na uzyskaniu usługi lub

zwolnienia z długu. Żadne z opisanych zdarzeń nie zaistniało jednak w niniejszej sprawie.

W sytuacji, gdy pochodzącymi z przestępstwa przedmiotami (jego owocami) są pieniądze, w oczywisty sposób wprost stanowią one jednocześnie korzyść majątkową. Po włączeniu tych pieniędzy do majątku sprawcy (choćby poprzez wymieszanie z innymi banknotami) tracą one cechy indywidualne. Możliwe zatem jest orzeczenie jedynie przypadku równowartości takich przedmiotów.

Ponieważ zaś istotą obowiązującej regulacji ustawowej w omawianym zakresie jest pozbawienie sprawcy osiągniętych owoców przestępstwa lub korzyści majątkowej, orzeczenie przypadku w tym zakresie, powinno być obligatoryjne. Skutkiem powyższego, na gruncie niniejszej sprawy, powinno zatem być, orzeczenie bądź to przypadku równowartości przedmiotu pochodzących bezpośrednio z przestępstwa bądź osiągniętej w wyniku tego przestępstwa korzyści majątkowej.

W takim zatem wypadku, jak będący przedmiotem rozstrzygania w niniejszej sprawie, przyjąć należy, że zakresy penalizacji objęte dyspozycją art. 44§4 k.k. i art. 45§1 k.k. całkowicie się pokrywają. Nie ma zatem też, z praktycznego punktu widzenia, istotniejszego znaczenia, który z przywołanych wyżej przepisów zostanie wskazany jako podstawa orzeczenia środka karnego przypadku.

Stąd też, nie można podzielić argumentacji przedstawionej przez Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

Całkowicie natomiast niezrozumiałe jest uzależnienie przez ten Sąd możliwości orzeczenia omawianego przypadku korzyści majątkowej od tego, czy „sprawca w dacie orzekania znajduje się w posiadaniu takiej równowartości”. Tą niejasność odnieść należy przede wszystkim do tego, że z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego nie wynika, co rozumie on przez posiadanie tej skonkretyzowanej równowartości. Z pewnością bowiem, nie chodzi tu Sądowi o posiadanie środków finansowych w takiej kwocie. Wynika to choćby stąd, że skazanego obciążono kosztami postępowania odwoławczego w kwocie 1000 zł., a więc uznano tym samym, że dysponuje on środkami materialnymi w takiej wysokości. Przedstawiona przez Sąd Odwoławczy konkluzja nie ma uzasadnienia ustawowego i nawet, gdyby zakładać, że odnosić należy ją do sytuacji, gdy sprawca nie dysponuje już środkami materialnymi będącymi równowartością osiągniętej przez niego korzyści majątkowej z popełnienia przestępstwa (sytuacji

majątkowej oskarżonego Sąd w ogóle nie analizował na użytek zaprezentowanych twierdzeń, jak wynika z oświadczenia skazanego – k. 291 – osiąga on miesięczne dochody ok. 10 – 11 tyś. zł.), to taka sytuacja, w sposób oczywisty, nie ma miejsca w niniejszej sprawie.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy orzekł o uchyleniu zaskarżonego wyroku w części uchylającej rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego o orzeczeniu środka karnego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Odwoławczy powinien raz jeszcze rozważyć, czy istnieją podstawy do orzeczenia środka karnego przepadku korzyści majątkowej, a jeżeli tak, to w jakim zakresie i stanowisko swoje rzetelnie uzasadnić.

Mając na względzie wyżej przedstawione względy, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.